

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 6

Рівне – 2016

УДК 316.627:159.9

ББК 88

П 86

Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. - Випуск 6 - Рівне: О. Зень, 2016 – 252 с.

ISBN 978-617-601-141-5

*Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології.
Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів,
учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович - доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Юрченко Вікторія Миколаївна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики Рівненського державного гуманітарного університету

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шугасєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія»;

Вірна Жанна Петрівна – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Гошовський Ярослав Олександрович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету;

Корчакова Наталія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (**відповідальний секретар**);

Созонюк Ольга Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 31 березня 2016 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію **Серія КВ №18713-7513Р**

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.
e-mail: pavelkiv_rv@ ukr.net

ISBN 978-617-601-141-5

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

7. DG Myers, E Diener. Who is happy? Psychological science 6 (1), 10-19, 1995.
8. Positive Affect and the Complex. Dynamics of Human Flourishing. Barbara Fredrickson and Marcial Losada. American Psychologist, (2005), 60. - P. 678-686.
9. Psychological health and well-being: A new ethos for mental health A report of the Working Group on Psychological Health and Well-Being / Editors Kinderman P., Tai S. – The British Psychological Society, 2009. – 34 p.
10. Seligman M. (2002). Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment. New York: Free Press. (Paperback edition, Free Press, 2004).
11. Positive psychology: An introduction. Seligman, Martin E. P.; Csikszentmihalyi, Mihaly. American Psychologist, Vol 55(1), Jan 2000, 5-14.
12. Woolston, Chris M.S. Positive Psychology: A new approach to mental health. Some psychologists argue that fostering happiness isn't a talent. It's something you can learn. Електронний ресурс: <http://consumer.healthday.com/encyclopedia/holistic-medicine-25/holistic-medicine-news-383/positive-psychology-a-new-approach-to-mental-health-648414.html>

Резюме. Обоснована актуальность и приведена характеристика психологического здоровья. Описаны направления и предмет исследования позитивной психологии как научного направления. Осуществлен анализ соотношения элементов позитивной психологии и психологического здоровья. Доказано важную роль позитивной психологии в становлении психологически здоровой личности.

Ключові слова: психическое здоровье, психологическое здоровье, субъективное благополучие, позитивная психология, положительные эмоции.

Summary. The actuality of the problem of psychological health is analyzed in research. The characteristic of psychological health is defined. The analysis of relationship between the elements of positive psychology and psychological health is given. Described direction and purpose of the study of positive psychology as a scientific field. It is proved an important role of positive psychology in the development of mentally and psychologically healthy person.

Psychological health is an integrated feature and we can see it in a harmonious state of the inner world of the individual, a state of equilibrium between man and the outside world. In addition, it is closely related to the psychological well-being, which is a measure of psychological health. They are essential components of high quality of life that allow people to consider their lives a full and meaningful, to be active and creative members of society and contribute to its cohesion, productivity and peace. Positive psychology - the branch that deals with positive emotions, behavior and attitude. Positive emotion, engagement (thread state) and meaningful, positive relationships and personal achievements are the criteria of psychological well-being. Tools such as optimism, the condition of the flow and the use of positive emotions and so on promote psychological health. The level of psychological health is a testament to the results of socialization and effectiveness of individual development, on the other hand it defines psychosocial adaptation.

Key words: mental health, psychological health, psychological well-being, positive psychology, positive emotions.

УДК 008:316.34+159.923.

В.Р. ПАВЕЛКІВ, В.І. МОВЧАНЕЦЬ

ВПЛИВ СУБКУЛЬТУР НА АГРЕСИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

У статті автори розкривають роль впливу субкультури на формування агресивних рис особистості учасника субкультури. Проведений аналіз розвитку впливу субкультури на особистість, та події або причини, що стали рушієм прийняття певної субкультури. Вибір

агресивної та мирної субкультури через призму світогляду особистості, а також проведений аналіз вибраних для статті субкультур та їх представників. Пояснення терміну «агресивна субкультура» крізь вибір середовища субкультури та можливе подальше існування.

Ключові слова: *агресія, субкультура, індивід.*

Постановка проблеми. Сучасна глобалізація світового простору характеризується зростанням мобільності та неминучою асиміляцією людей різних культур. Усе це провокує ускладнення взаємозв'язків та поляризація багатьох життєво важливих питань в складній сфері міжгрупової взаємодії, спостерігаються тенденції існування негативно забарвленої напруги в соціумі.

Що в свою відповідь створює угруповання, які несуть в собі альтернативні поняття норм моралі та поведінки, інколи конфліктуючі до уже прийнятих в соціумі норм. Тобто, розглядання неприйнятних суспільством «агресивних субкультур», які можуть бути реакцією у відповідь на стереотипні погляди того чи іншого регіону.

Як відомо, індивід не може існувати без соціуму. Відсутність взаємодії з суспільством може спричинити втрату джерела соціальної ідентифікації, яка потрібна для визначення своєї групової соціальної приналежності. Індивіди об'єднуються в групи, з різних причин: чи то відсутність визнання в суспільстві, бажання спілкуватись з однолітками, що, між іншим, є провідною діяльністю юнацького віку, або ж гуртки за інтересами. Нерідко молодіжні соціальні групи відокремлюються і формуються в щось більше. Одним з таких прикладів є субкультури [1, С. 371].

Субкультура – уподобання чітко визначеної соціальної групи всередині певного суспільства, тобто якась частина, різновид культури взагалі. Субкультура, як вважається, відображає культурні моделі великого суспільства, але в той же час вона виробляє свої власні цінності, переконання, норми і звичаї. Велика кількість дослідників торкнулися в своїх роботах символіки і поведінки різних субкультур, інші ж робили спроби виділити потреби та бажання особи, при вступі в ту чи іншу молодіжну субкультуру [2].

Мета роботи полягає у здійсненні теоретичного аналізу психологічних особливостей впливу субкультури на агресивність особистості.

Завдання, які забезпечують розкриття теми:

1. Дослідити явище субкультури, як групове утворення.
2. Проаналізувати дослідження агресивних субкультур на території нашої держави.
3. З'ясувати їх вплив на формування агресивних рис індивіда, порівнявши з особистістю, яка не відносить себе до субкультур.

Об'єктом дослідження є молодь.

Предметом дослідження є зміна поведінки в молоді, після знайомства з субкультурами.

Актуальність даної теми обумовлена збільшенням впливу субкультур на молодь, що несе за собою, інколи, негативну або ж неприйнятну поведінку в суспільстві. Іншими словами становлять загрозу для сучасної молоді.

Субкультура взагалі характеризується своєю нечисленністю і опозиційністю в ставленні до домінуючої культури. Кожна молодіжна субкультура відрізняється власним набором соціальних норм і культурних цінностей. Хоча необхідно відзначити, що юнацтво сильно залежить від переважаючих соціальних інститутів – сім'ї, школи, соціального статусу, місця роботи, а її звернення до субкультурних стилів відбувається частіше в рамках дозвільної активності [3, С. 71].

«Молодіжна субкультура» – це культура, створювана самими молодими людьми для себе з метою самореалізації, самоідентифікації, вироблення соціальних ролей і напрацювання статусу. Молодіжну субкультуру продукують молодіжні неформальні об'єднання. Вона проявляється в груповій ідеології, групових нормах і цінностях, визначеному стилі поведінки, особливості зовнішнього вигляду (стилі одягу, атрибутики), музичні переваги, сленгу, ритуалах [4].

Молодіжна субкультура доступна кожному індивіду юнацького віку, так як не має обмежувальних рамок і менше схильна до контролю з боку дорослих. Беручи участь в діяльності молодіжної групи, через спілкування з її членами молода особа отримує певний соціальний досвід, який полягає в засвоєнні норм, знань, прийнятих в даному суспільстві, в можливості поряд з цим проявити свою індивідуальність, спробувати визначити своє становище, статус в групі і, нарешті, зіставити свої домагання, інтереси з запитами спільноти.

Юнацтво – це період активного експериментування, випробування себе молоддю в різних ролях з метою формування образу «Я» і життєвого самовизначення. Для частини молодих людей цього віку проблема особистісного самовизначення вирішується порівняно легко за рахунок прийняття цінностей і життєвих рекомендацій представників старшого покоління, перш за все батьків, якщо їх норми і цінності не суперечать ціннісним і нормативним рекомендацій референтних груп однолітків. У свідомості юнака цінності батьків і однолітків химерним чином переплітаються, часом породжуючи безліч протиріч. Чим швидше вдасться співставити батьківські норми і цінності з тими, які поділяються референтною групою, тим швидше складається у юнака несуперечливий образ «Я» [5, С. 70]. Для молодих особистостей, які перебувають в конфліктних відносинах з дорослими, це перетворюється на справжню проблему.

Специфіка юнацького віку спрямовує їх в однорідні за віком і соціальної приналежності групи однолітків, які задовольняють типово юнацькі потреби в стилі поведінки, моді, дозвіллі, міжособистісному відношенні [6, С. 40].

Одна з основних причин виникнення молодіжних субкультур – це складності і суперечливість процесу соціалізації молоді, початок ними самостійного життя. У цей віковий період, на вторинному етапі соціалізації, особливо зростає роль найближчого оточення індивіда. Це частково підтверджують дані опитування, що проводилися вчителями у одній з загальноосвітніх шкіл Російської Федерації згідно з якими 26% опитаних відзначили для себе важливість в цьому віці найближчого кола спілкування (друзів, знайомих, родичів, неформальних об'єднань), наявність і включеність в який є одним з важливих умов залучення до існуючих соціальних норм і культурних цінностей суспільства [10].

Соціалізація юнацтва, особливо з категорії соціально-незахищених, часто збивається з соціалізаційної траєкторії. Це проявляється в тому, що вони знаходять «своїх» і так необхідну їм підтримку в цьому віці для становлення особистості, об'єднуючись в групи.

Існує такий розподіл субкультур:

- політичні та філософські – це групи поєднані суспільними поглядами на світ, різними політичними переконаннями (наприклад: неформали, хіпі, антифа, скінхеди).
- музичні – в основі угруповань є музичні вподобання, поділяючись за різними музичними жанрами (наприклад: альтернативники, готи, металісти, панки, рокери, емо).
- іміджеві – даний вид субкультур виділяється по стилю в одязі і поведінці (наприклад: стіляги, мілітарі, хіпстери).
- за хобі – даний підвид субкультур сформувалися на основі загальних захоплень, інтересів, хобі (наприклад: байкери, трейсери, хакери, райдери).
- за іншим захопленням – цей підвид, що утворився порівняно недавно, в основі об'єднання на перевагах в кіно, іграх, жанрах мультиплікації, літературі (наприклад: геймери, толкіністи) [7].

Отже, в загальній класифікації виокремлюють п'ять напрямків об'єднань різних субкультур, які в свою чергу складають сукупності молодіжних субкультур.

Сукупність молодіжних субкультур має три спрямованості:

1) Просоціальні угруповання. Об'єднання, що приносять користь соціуму, учасники таких об'єднань активні борці за збереження навколишнього середовища, піклуються про інвалідів і пенсіонерів, беруть участь в благодійних акціях тощо.

2) Антисоціальні угруповання. Об'єднання протестантів, часто їх протест приймає деструктивні форми, найчастіше агресивні, небезпечні. Свої переконання виражають у протестах органам влади, наприклад рух скінхедів.

3) Асоціальні угруповання. Учасники таких об'єднань найчастіше наполягають залишатися в тіні від соціальних проблем, не люблять яскравих висвітлень своєї організації. Дане співтовариство не становить загрозу сучасному суспільству і є нешкідливим [7].

Отже, з однієї сторони група надає місце індивіду, з іншої ж сторони може створювати деструктивні угруповання, які будуть руйнувати як суспільство, так і особистість.

Для дослідження рівня ворожості молодіжних організацій, нами було проведено ряд опитувань, серед представників молоді, для виявлення кількох конкретних представників субкультур різних видів. Дослідження проводилося на молодих людях, віком від 15 до 22 років, що відносяться до різних субкультур. Були обрані представники субкультур таких як: скінхеде, рокери, емо і гопники, стрейтейджери.

Скінхеде: члени субкультури, що виникла серед робочого класу та молодих людей у Великій Британії в 1969 році, а потім поширились на інші частини світу. Унікальність поширення даної субкультури Україні в тому, що більшість членів є представниками так званої націонал-соціалістичної лінії скінхедів. Які відрізняються неприйнятною поведінкою в суспільстві, що супроводжується чітко вираженою ксенофобною політикою [8].

Результати спостереження за представниками даної субкультури виявили підвищений рівень агресії у представників до іммігрантів та людей, які їм допомагають.

Рокери: сторона рокерської культури – зловживання алкоголем, наркотиками, сигаретами. Саме рокерській культурі властива пропаганда відходу від недосконалого світу. Ця культура вибудована на філософських способах світосприйняття, що можна явно побачити в текстах пісень (ідеологічне забарвлення може коливатися від незапрограмованих слів до конкретних дій) [7].

Представники даного виду мають досить високий рівень фізичної агресії, що загрожує не найсприятливішими наслідками. Для них абсолютно не властива образа і підозрілість. Зазвичай формуються в середньому прошарку населення. Агресія може бути спровокована надлишком емоцій через концерт, що підтверджується підвищеним рівнем вандалізму в місцях проведення.

Емо: представникам даного виду властива поведінка яскраво виражених емоцій, що носять як позитивний так і негативний характер. Емо відкрито висловлюють свої почуття, вважають себе скривдженими і ображеними. Крім того ідеологію емо складно уявити без дилем про нерозділене кохання, існує певна романтизація смерті [7].

У представників даної субкультури помітно переважає образа і непрямая агресія, однак, важливо врахувати той факт, що представники субкультури емо не люблять вступати в конфлікти в різних ситуаціях. Хоча вони не є джерелом конфліктів в суспільстві, ідеологія емо побудована на бажанні смерті, як виходом з ситуації нерозуміння світу.

Гопники: молоді люди, з схильностями до девіантної поведінки. Представники даного виду часто застосовують необґрунтовану агресію до інших людей. Субкультура формується в середніх прошарках населення, як реакція на безробіття, малий культурний та духовний розвиток населення.

Стрейтейджери: філософська течія, що виникла на противагу хіпі, та розповсюджує ідеали чистого розуму, позбавленого від впливів, а саме від наркотичних препаратів та алкоголю. Основним чинником об'єднання стала хардкор музика. Течія угруповання склала базу іншим угрупованням. Самі ж стрейтейджери в 80-90 рр. вели активну боротьбу з наркотиками [9]. В Україні представників даної субкультури мало, проте вони проявляють негативне ставлення до членів інших угруповань, що може проявлятися неадекватною поведінкою в суспільстві.

Таким чином можна стверджувати, що молодь, яка шукає альтернативу запропонованій системою навчальних закладів чи інших суспільних інститутів, образів самореалізації знаходить її саме в субкультурах. Субкультури нададуть відповідь на їх потреби та стануть формою подолання стресу.

Проте потрібно відмітити, що профілактика розповсюдження субкультурних рухів в молодіжному середовищі не може бути насильною. Крім того в сучасному світі не можливо

встановити контроль над динамікою розвитку тієї чи іншої субкультури. У зв'язку з цим профілактика захоплення молодими людьми субкультурами повинна базуватись на їх реалізації творчого потенціалу в рамках традиційної нам культури, що буде стимулювати розвиток молоді в різних її проявах. На сьогодні потрібно проводити роботу, яка буде спрямована на закріплення таких суспільних інститутів як сім'я, заклади освіти, релігія. Крім того враховуючи сильний вплив на сучасну молодь засобів масової інформації, потрібно контролювати використання ними атрибутики чи елементів субкультури та її ідеології. Для реалізації чого потрібна розробка цілеспрямованої стратегії соціальної адаптації молоді, що будуть реалізуватись з найбільш важливими інститутами – сім'єю, школою та групою однолітків.

Висновок. Наявність особистості в певному угрупованні може нести за собою зміну її поведінки з соціально прийнятною до девіантною. Це може виражатись як в формах аутоагресії, так і в формах відкритої агресії до оточуючих.

Кожен представник чи носій субкультури приймає норми, цінності, картину світу, стиль життя та інше – за зразок свого існування. Але паралельно з цим існують і зовнішні атрибути, які свідчать про приналежність до певного угруповання, як наприклад: жаргон (сленг), зачіска, одяг, зовнішній вигляд та ін.

У розвитку пізнання молоддю навколишньої дійсності наступає такий момент, коли об'єктом пізнання стає людина. Саме в юнацькому віці виникає спрямованість на пізнання й оцінку морально-психологічних якостей інших. Поряд з ростом такого інтересу до навколишнього оточення у юнаків починають формуватися й розвиватися потреба в усвідомленні й оцінці своїх особистісних якостей, самосвідомість.

Також, у чималого числа молодих людей відсутня чітко виражена особистісна самоідентифікація, сильні поведінкові стереотипи, що зумовлюють деперсоналізацію установок. Позиція відчуження в його екзистенційному переломі проглядається як у ставленні до соціуму, так і в міжгенераційному спілкуванні, в контркультурній спрямованості молодіжного дозвілля.

Список використаних джерел

1. Дружинин В.Н. Психология (для технических вузов) / Под ред. В.Н. Дружинин – СПб – 2006 – глава 21.5 – 371 с.
2. Словари и энциклопедии на Академике. Энциклопедический словарь по психологии и педагогике [Электронный ресурс] – 2013 – Режим доступа до енциклопедії: http://psychology_pedagogy.academic.ru/
3. Омельченко Е.Л. Молодежные культуры и субкультуры / Е.Л. Омельченко Изд-во «Институт социологии РАН», 2000. – 264 с.
4. Левикова С.И. «Молодежные субкультуры и объединения» [Электронный ресурс] / С.И. Левикова – Режим доступа до ресурсу: http://www.civisbook.ru/files/File/Levikova_Molodezhnie.pdf.
5. Немов Р. С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: / Р.С. Немов., 1997.
6. Левикова С.И. «Две модели динамики ценностей культуры на примере молодежной субкультуры» // С.И. Левикова Вопросы философии – 2006
7. Жушман А. Н. Субкультуры современного общества [Электронный ресурс] / Антон Николаевич Жушман. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: <http://sci-article.ru/stat.php?i=1393486735>.
8. Тарасов А. Нацискины в современной России: Доклад для Московского бюро по правам человека [Электронный ресурс] / Александр Тарасов – Режим доступа до ресурсу: http://scepis.net/library/print/id_605.html.
9. Alleged Founder of Street Gang that Uses Violence to Control Hardcore Punk Rock Music Scene Arrested on Extortion Charge for Shaking Down \$5,000 from Recording Artist for

- Protection [Електронний ресурс] // Northern District of Illinois. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.fbi.gov/chicago/press-releases/2009/cg071409.htm>.
10. Цыренова Т.Л. Влияние молодежных субкультур на процесс социализации подростков и юношества [Електронний ресурс] / Цыренова Т.Л. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/39_VSN_2014/Pedagogica/6_182883.doc.htm.

References

1. Druzhinin V.N. Psihologija (dlja tehniceskikh vuzov) / Pod red. V.N. Druzhinin – SPb – 2006 – glava 21.5 – 371 s.
2. Slovarei i jenciklopedii na Akademike. Jenciklopedicheski slovar' po psihologii i pedagogike [Elektronnij resurs] – 2013 – Rezhim dostupu do enciklopedii: http://psychology_pedagogy.academic.ru/
3. Omel'chenko E.L. Molodezhnye kul'tury i subkul'tury / E.L. Omel'chenko Izd-vo «Institut sociologii RAN», 2000. – 264 s.
4. Levikova S.I. «Molodezhnye subkul'tury i ob#edinenija» [Elektronnij resurs] / S.I. Levikova – Rezhim dostupu do resursu: http://www.civisbook.ru/files/File/Levikova_Molodezhnie.pdf.
5. Nemov R. S. Psihologija: Ucheb. dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij: / R.S. Nemov., 1997.
6. Levikova S.I. «Dve modeli dinamiki cennostej kul'tury na primere molodezhnoj subkul'tury» // S.I. Levikova Voprosy filosofii – 2006
7. Zhushman A. N. Subkul'tury sovremenogo obshhestva [Elektronnij resurs] / Anton Nikolaevich Zhushman. – 2014. – Rezhim dostupu do resursu: <http://sci-article.ru/stat.php?i=1393486735>.
8. Tarasov A. Naciskiny v sovremennoj Rossii: Doklad dlja Moskovskogo bjuro po pravam cheloveka [Elektronnij resurs] / Aleksandr Tarasov – Rezhim dostupu do resursu: http://scepis.net/library/print/id_605.html.
9. Alleged Founder of Street Gang that Uses Violence to Control Hardcore Punk Rock Music Scene Arrested on Extortion Charge for Shaking Down \$5,000 from Recording Artist for Protection [Електронний ресурс] // Northern District of Illinois. – 2009. – Rezhim dostupu do resursu <https://www.fbi.gov/chicago/pressreleases/2009/cg071409.htm>.
10. Cyrenova T.L. Vlijanie molodezhnyh subkul'tur na process socializacii podrostkov i junoshestva [Elektronnij resurs] / Cyrenova T.L. – Rezhim dostupu do resursu: http://www.rusnauka.com/39_VSN_2014/Pedagogica/6_182883.doc.htm

Резюме. В статье автор раскрывает роль влияния субкультуры на формирование агрессивной личности подростка субкультура. Развитие влияния субкультуры на личность, и события или причины, стали двигателем принятия той или иной субкультуры. Выбор агрессивной и мирной субкультуры через призму мировоззрения личности, а также проведен анализ выбранных для статьи субкультур и их представителей. Выбор среды субкультуры и возможно дальнейшее существование в среде. Объяснение термина «агрессивная субкультура».

Ключевые слова: агрессия, субкультура, индивид.

Summary. The article reveals the role of subcultures influence in formation of aggressive personality subculture. The disclosure of the present problem of socialization of young people through search alternative standards that are imposed on the older generation. In the article it's shown the «Youth subculture» as a response to outdated norms of society and the opportunity to express yourself as an individual. It is done the explanation of the term «subculture». The authors also made the analyze of the selection of subculture environment and possible continued existence in the environment. Also it is done the basic characteristic areas of youth subcultures. The article shows the results of observation representatives of subcultures. Differentiation of direct aggression in society or

channeling aggression in yourself autoaggression. The authors took care the methods of dissemination of information on youth subcultures because the problem of social institutions and their not efficiency. It's possible prevented youth groups through the realization of their creative potential. The authors made accent in the need for a strategy of social adaptation of youth that will be implemented with social institutions - family, school and peer group..

Key words: aggression, subculture, individual.

УДК 159.922.1

И.В. ПАВЛОВ

ОБРАЗ ОТЦА И ИДЕНТИФИКАЦИЯ С НИМ У ЮНОШЕЙ И ДЕВУШЕК ИЗ ПОЛНЫХ И НЕПОЛНЫХ СЕМЕЙ

В статье описаны результаты изучения образа реального отца и образа идеального отца в качестве объектов для идентификации у юношей и девушек из полных и неполных семей. Выявлено, что аффективные характеристики образа реального отца у юношей и девушек из разных типов семей отличаются. Показано, что в обоих типах семей образ идеального отца является более позитивным, чем образ реального отца, однако не за счет идеализации первого, а за счет более критичного восприятия юношами и девушками второго. Выявлено, что юноши и девушки из неполных и полных семей демонстрируют большую идентификацию с позитивным образом реального отца, чем с негативным или амбивалентным образом реального отца. При этом образ идеального отца может компенсировать негативный образ реального отца, выступая более важным объектом для идентификации.

Ключевые слова: образ отца, образ идеального отца, образ Я, идентификация.

Постановка проблемы. Проблема роли отца в развитии личности ребенка с точки зрения социальной перцепции является недостаточно изученной. При этом ряд исследователей [1–3, 6–7] обращают внимание на то, что образ отца и образ идеального отца играют немаловажную роль в личностном развитии как в детских возрастах, так и во взрослости. Образ отца и образ идеального отца в литературе рассматриваются в качестве «прообразов» идеального мужчины у девушек и образа самого себя у юношей. Существует мнение, что присущие отцу качества бессознательно переносятся на образ идеального мужчины – данный феномен в литературе получил название «сексуальный импринг» [3]. Поэтому девушки в основном выбирают партнеров, наиболее соответствующих образу идеального мужчины, который, в свою очередь, формируется у них в результате взаимоотношений с собственными отцами. Так, например, в исследовании Е.М. Пудловской [7] была выявлена корреляция между образом отца и образом идеального мужчины у девочек 13–14 лет и у девушек в возрасте 20–21 года. Автор исследования делает вывод о том, что оценка реального отца оказывает влияние на присутствующий в сознании девушек идеальный образ мужчины. При этом образ отца является важной характеристикой, позволяющей проводить межличностную категоризацию представителей мужского пола, является своеобразной призмой, сквозь которую происходит оценка качеств реальных мужчин. Девушки в основном ищут мужчин, наиболее полно соответствующих образу идеального партнера, который у них формируется на бессознательном уровне, то есть, полагает автор, они неосознанно осуществляют выбор того или иного мужчины. В.А. Мусаткина [3] также считает, что отец для дочерей является первым объектом противоположного пола и фиксируется в идеальной модели мужчины, формируя представление о мужчинах в целом, влияя на последующие отношения дочери с противоположным полом. В исследовании О.А. Беловой и О.В. Цесаренко [1] показано, что у девушек подросткового возраста идеальный образ партнера обладает большим числом качеств, присущих отцу, у них образ отца и образ идеального партнера сильнее взаимосвязаны, чем у мальчиков-сверстников.

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
Павелків Р.В. Роль рефлексивного механізму та особливості його функціонування у сфері моральної свідомості та самосвідомості.....	4
Августюк М.М. Особливості прояву ілюзії знання в метакогнітивному моніторингу навчальної діяльності.....	11
Бедюк М.В. Особливості реалізації програми «Психологічна допомога бійцям ато та їхнім сім'ям»	18
Безушко С.А. Психологічний аналіз уявлень про самореалізацію сучасної молоді жінки:гендерний аспект.....	22
Бенькевич Г.А. Здоров'я і хвороба в античному і сучасному розумінні.....	27
Бігунов Д.О. Принципи комунікації, необхідні для уникнення комунікативного конфлікту	32
Борейчук І.О., Нечидюк М.В. Комунікативна толерантність як умова профілактики ксенофобії	38
Демчук О.О., Воробйов А.М. Психологія життя як парадигма життєтворчості.....	43
Дзвінчук Ю.В. Професійна мобільність медичних сестер як фактор їх успішної професійної діяльності	48
Дучимінська Т.І. Психологічна діагностика особистісної безпорадності.....	52
Жарікова С.Б. Концептуальні основи організації психологічних служб в лікувальних закладах	56
Івашкевич Е.З., Хупавцева Н.О. Визначення структури соціального інтелекту педагога в парадигмальному просторі соціо-культурного психологічного підходу.....	62
Івашкевич І.В. Характеристика підструктур особистості та визначення складових професійної компетентності юриста.....	66
Кихтюк О.В., Пастрик Т.В. Психологічні проблеми осіб із відносно позитивним статусом.....	71
Корчакова Н.В. Истоки длительных форм просоциального поведения.....	76
Коширець В.В. Психологічна підготовка населення до надзвичайних ситуацій в системі основних заходів цивільного захисту	80
Крюкова Л.В. Емоції першокласника як умова збереження психічного здоров'я школяра	84
Кулаков Р.С. Психологічні засоби оптимізації процесу професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці.....	88
Кулакова Л.М. Засоби та прийоми формування почуття власної гідності у молодшому шкільному віці в умовах навчальної діяльності.....	98
Лісова О.С., Павлинська Є.О. Індивідуально-психологічні фактори здорового сну сучасних студентів.....	110
Луцик Г.О. Структурний аналіз готовності майбутніх психологів до роботи з девіантними підлітками	116
Лянцевич А.В. Кризисні переживання в умовах депривації потребностей основних характеристик особистості.....	121
Магдисюк Л.І. Якість життя особистості в період виходу на пенсію.....	131
Мушкевич М.І. Практична психологія в роботі із учасниками ато	136
Назар Х.Г. Дослідження психологічних особливостей здоров'я студентської молоді відповідно до основних аспектів спрямованості їхньої діяльності.....	142
Новак-Мазепа Х.О. Профілактика синдрому емоційного вигорання у роботі медичної сестри.....	147
Ногачевська І.О. Асоціативне сприймання поетичного тексту як особливий сугестивний вплив на читача	152
Оксентюк Н.В. Становлення психологічно здорової особистості: роль позитивної психології.....	157
Павелків В.Р., Мовчанець В.І. Вплив субкультур на агресивність особистості.....	163

Павлов І.В. Образ отца и идентификация с ним у юношей и девушек из полных и неполных семей.....	169
Пилипака Ю.І., Романюк В.Л. Стрес як загальний адаптаційний синдром та психічне здоров'я особистості.....	177
Рудь Г.В. Психологічні особливості переживання особистістю кризи середнього віку	182
Савенко Д.О. Фактори формування світосприйняття жінки-матері	189
Сойко О.В., Литвин Н.І. Роль гри в психолого-педагогічній реабілітації дітей з особливими потребами.....	194
Сторож О.В. Роль тривожності у розвитку творчої соціалізації особистості.....	199
Федоренко Р.П., Лех Т.Л. Особливості виникнення суїцидальних намірів в учасників ато, детермінованих сімейною ситуацією.....	205
Фенина О.Я. Екологія бізнесу і психічне здоров'я	210
Хильчук Ю.Ю., Грицюк І.М. Особливості прояву страхів у дітей учасників ато.....	215
Хлівна О.М. Тривожність та страх в психодіагностичному полі клінічної психології: молодший шкільний вік	219
Целюк Т.Л. Взаємозв'язок психологічного благополуччя та стресостійкості особистості... ..	224
Шаповал І.М. Психологічні чинники формування професійної ідентичності студентів-психологів.....	228
Шевчук О.А. Профілактика стресогенності та перевтоми старшокласників загальнонавчального закладу в психолого-валеологічному контексті	235
Шкарлатюк К.І. Психологічна експертиза фахівців екстремальних професій	243
Відомості про авторів	248

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 6

Заснований у 2013 р.

Редактор збірника **Павелків Р.В.**
Відповідальний за підготовку збірника до видання **Безлюдна В.І.**
Технічний редактор **Суходольський В.І.**
Комп'ютерна верстка **Осипчук О.П.**

Здано до набору 04.04.2016 р. Підписано до друку 07.04.2016 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Замовлення № 27042015 Наклад 100

Видавець: О. Зень
Свідоцтво РВ №26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн.Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
тел.: 24-45-09; 068-02-50-674
olegzen@ukr.net

Виготівник: ТзОВ “Дока центр”
Свідоцтво РВ № 54 від 09 вересня 2011 р.
33000 м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 20,
тел. 068-14-57-674
e-mail: dokacentr@mail.ru

П - 86 **Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 6. – Рівне:
РДГУ, 2016. – 252 с.**

ISBN 978-617-601-141-5

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної науки.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК 316.627:159.9

ББК 88